

Rim Görnüşi Berkidedýär — Altynjy San

Adwentist taryhyndaky pygamberlik dawalar: Daniýel 11:36 boýunça Uriá Smit bilen Jeýms Waýtyň arasyndaky gapma-garşylyga düşünmek

Jeff Pippenger

2024-08-14

Biz 1798-nji ýyldan häzirki güne çenli Adventizmiň taryhynyň dowamynda ýüze çykan pygamberlik bilen bagly jedelleriň alty ugruna seredýäris.

“Taryhda we pygamberlikde Hudaýyň Sözi hakykat bilen ýalanyň arasyndaky uzak wagtlap dowam eden göreşi beýan edýär. Şol göreş henizem dowam edýär. Öň bolan zatlar gaýtadan bolar. Köneden gelýän jedeller täzedan janlandyrylar, we täze taglymatlar yzygiderli peýda bolar. Emma Hudaýyň halky, öz ynanjynda hem-de pygamberlikleriň amala aşmagynda birinji, ikinji we üçünji perişdeleriň habarlarynyň wagyz edilmeginde öz paýyny ýerine ýetirenler, nirededurýandyklaryny bilýärler. Olaryň başdan geçiren tejribesi iň sap altyndan-da gymmatlydyr. Olar gaýa ýaly berk durmalydyrlar, ynamynyň başlangyjyny ahyra çenli sarsmaz saklap.” Selected Messages, book 2, 109.

Öňki makala Rim häkimiýeti baradaky ilkinji we soňky jedeli ele aldy, indi bolsa Uriýa Smit bilen Jeýms Waýtyň arasynda bolan jedeli ara alyp maslahatlaşarys. Uriýa Smit otuz altynjy aýata özüniň “hususy düşündirişini” girizdi.

“AÝAT 36. Patyşa öz islegine görä hereket eder; ol özüni beýgeldip, her bir hudaýdan ýokary tutar, hudaýlaryň Hudaýyna garşy täsin sözler sözlär we gahar-gazap tamamlanýança rowaçlyk tapar; çünki kesgitlenen zat berjaý ediler.

“Bu ýerde tanadylýan patyşa iň soňky ýatlanan şol bir güýji, ýagny papalyk güýjüni aňladyp bilmez; çünki bu aýratynlyklary şol güýje ulananda ol ýerlikli bolmaz.” Uriah Smith, Daniel and the Revelation, 292.

Smith öňki aýatdaky güýjüň “papalyk Rimidigini” ykrar etdi, ýöne otuz altynjy aýatyň aýratynlyklarynyň papalyk Rimi kesgitleýän pygamberlik aýratynlyklary dældigini öňe sürýär. Bu iddia ýalandyr. Ýatda saklanmalydyr: 1863-nji ýyldaky pitnede Levililer kitabynyň ýigrimi altynjy babyndaky ýedi wagtlap bir gyra süýşürildi, şonuň üçin Habakugyň iki tablisasyndaky ýedi wagtlap şekillendirilmesi hem ret edildi. 1843-nji ýylyň hem-de 1850-nji ýylyň çyzgylarynyň ikisi-de ýedi wagtlap çyzgylaryň edil merkezinde görkezýär, we şol iki şekillendirme hem haçy ýedi wagtlap çyzygynyň merkezinde ýerleşdirýär. 1856-njy ýylda ýedi wagtlap baradaky täze nur gelende we şondan soň ret edilende, bu Habakugyň iki tablisasyndan ýüz dönderilendigini, şeýle hem iki çyzygynyň-da Hudaý tarapyndan ugrukdyrylandygyny şeýle aýdyň kesgitleýän Pygamberlik Ruhunyň ygtyýaryny ret edendigini alamatlandyrdy.

Waýt uýanyň aýdyşyna görä, Şeýtanyň iň soňky aldawy Hudaýyň Ruhunyň şaýatlygyny güýjünden düşürmekdir; bu ýerde bolsa ilkinji aldamaçylyk Hudaýyň Ruhunyň şaýatlygyny güýjünden düşürmek boldy, we şol bir wagtlap özüde iki çyzgydaky esas goýujy hakykatlaryň,

has takygy, ýedi döwrüň hem ret edilmegini aňladýardy.

1863-nji ýylyň pitnesi wagtynda hut Uriýa Smit 1863-nji ýylyň galp çyzgysyny döretdi; şol çyzgy ýedi wagtyň çyzygyny aýryp taşlady. 1863-nji ýyla gelnende, Uriýa Smit ýedi wagtyň nuruna gözlerini ýumupdy we Danieliň görkezýän iki sany “gaharynyň” bardygyny görmäge ukypsyzdy. Bu iki gahar Ýsraýylyň demirgazyk patyşalygyna we Ýahudanyň günorta patyşalygyna garşy bolan ýedi wagty aňladýar. Birinjisi demirgazykdaky on taýpa garşy bolup, miladydan öňki 723-nji ýylda başlap, 1798-nji ýylda tamamlandy; ikinjisi bolsa miladydan öňki 677-nji ýylda başlap, 1844-nji ýylda tamamlandy.

Gabriel sekizinji bapda Danieliň ýanyna marah görnüşini düşündirmek üçin geldi we öz hyzmaty bilen baglanyşyklylykda 1844-nji ýyla ikinji şaýatlygy berdi. Daniel kitabyň sekizinji babyndaky iki müň üç ýüz ýyl 1844-nji ýylda tamamlandy, emma şol bir wagtda demirgazyk we günorta patyşalyklaryna garşy bolan iki gazabyň soňkusy hem tamamlandy.

Ol şeýle diýdi: Ine, gaharyň soňky ahyrynda nämeleriň boljakdygyny saňa bildirerin; çünki bellenen wagtda ahyr bolar. Daniel 8:19.

Soňky ahyr ilkinji ahyry öňünden şert hökmünde kabul edýär. Iki gazabyň soňkusy, ýagny “ýedi gezek” diýen aňlatmanyň başga bir görnüşi bolan şol gazap, 1844-nji ýylda tamamlandy, ilkinji gazap bolsa 1798-nji ýylda tamamlandy. Smit papalyk häkimiýeti babatda hiç hili kesgitlemäniň ýokdugyny öňe süren şol aýat, papalygyň ölümly ýarasyny aljak ýylyny görkezýärdi.

Patyşa öz islegine görä hereket eder; ol özüni ýokary göterer, özüni her bir taňrydan beýik tutar, taňrylaryň Taňrysyna garşy geň galdyryjy sözler sözlär we gaharyň tamamlanylýança rowaçlanar; çünki kesgitleneni hökman ýerine ýetiriler. Daniel 11:36.

Otuz altynjy aýatda agzalýan “patyşa” “gaharyň tamam bolýança üstünlik gazanar”. Üns beriň, şol bir kitapda, papalyk häkimiýetiniň otuz altynjy aýaty ýerine ýetirmek üçin degişli alamatlara eýe daldigini öňe sürýän Smit Daniýel kitabyň sekizinji bapynyň ýigrimi üçünji we ýigrimi dördünji aýatlary barada näme ýazýar.

“23-NJI Aýat. Olaryň patyşalygynyň ahyrky döwründe, günäkärlikde hetdine ýetenlerinde, ýüz-görki gazaply hem syrly sözlere düşüňň bir patyşa peýda bolar. 24. Onuň güýji güýçli bolar, emma öz güýji bilen däl; ol geň galdyryjy derejede weýran eder, üstünlik gazanar, amal eder we güýçlülери hem-de mukaddes halky heläk eder. 25. Şeýle hem öz syýasaty arkaly hile-gäriň onuň elinde rowaç tapmagyna sebäp bolar; ol ýüreginde özüni ulaldar we parahatçylyk arkaly köp adamlary ýok eder; ol begleriň Begine garşy hem baş galdyrrar, ýöne elsiz ýok ediler.

Bu güýç geçiniň patyşalygynyň dört böleginiň ornuna olaryň patyşalygynyň soňky döwründe, ýagny olaryň ýörişiniň tamamlanmagyna tarap gelýär. Elbetde, bu 9-njy aýatdan başlap agzalýan kiçi şahamça bilen birdir. Ony, 9-njy aýat baradaky belliklerde beýan edilişi ýaly, Rime degişli ediň, şonda ähli zat sazlaşykly we aýdyň bolýar.

“‘Gazaply keşpli bir patyşa.’ Musa, şu güýjüň ýahudylaryň başyna getirejek jezasy barada öňünden aýdanda, ony ‘gazaply keşpli bir millet’ diýip atlandyryýar. Kan. tagl. 28:49, 50. Uruş

tertibinde rimlilerden has gorkunç görnüş görkezen başga hiç bir halk bolmandy. ‘Garaňkyrak sözlere düşünýän.’ Musa, ýaňy agzalan Mukaddes Ýazgyda: ‘diline düşünmejek’ diýýär. Bu, ýahudylara gatnaşykda wawilonlylar, parslar ýa-da grekler barada aýdyljak söz däldi; çünki haldeý we grek dilleri Palestinada az-kem ulanylýardy. Emma latyn dili bilen beýle däldi.”

“Günäkärler doly möçbere ýetende.” Ähli döwürlerde Hudaýyň halky bilen olary ezýänleriň arasyndaky baglanyşyk göz önünde tutulýar. Olar öz halkynyň günäleri sebäpli ýesirlige satylypdylar. Olar günäde dowam etdikçe, has-da agyr jeza geldi. Ýehudylar hiç wagt, bir millet hökmünde, rimlileriň häkimligine giren döwürlerindäkiden has ahlak taýdan zaýаланan däldiler.

“Gudratly, emma öz güýji bilen däl.’ Rimlileriň üstünligi köp derejede olaryň ýaranlarynyň kömegi hem-de duşmanlarynyň arasyndaky bölünşikler sebäpli bolupdy; olar bolsa munuň ýaly ýagdaýlardan hemişe peýdalanmaga taýýar bolupdyrlar. Papalyk Rimi hem öz ruhy gözegçiligini amala aşyran dünýewi häkimiýetleriň üsti bilen gudratly boldy.

“Ol ajaýyp derejede ýok eder.’ Reb Ezeziel pygamber arkaly ýewreýlere olary ‘ýok etmäge ökde’ adamlara tabşyryjakdygyny aýtdy; we Rim goşuny tarapyndan Iýerusalimiň ýykylmagy wagtynda bir million ýüz müň ýewreýiň gyrlyp ýok edilmegi pygamberiň sözleriniň elhenç tassyklamasydy. Şeýle hem Rim öz ikinji, ýagny papalyk, döwründe elli million şehidiň ölümüne jogapkär boldy.

“Onuň syýasaty arkaly-da öz elinde hile-hurdaty ösdürer.’ Rim, beýleki ähli häkimiýetlerden has artyk, hileli syýasaty bilen tapawutlanypdy; şol syýasaty arkaly ol halklary öz ygtyýaryna tabyn etdi. Bu hem butparaz, hem-de papalyk Rimine degişlidir. Şeýlelikde ol parahatçylyk arkaly köp adamlary heläk etdi.

“Roma hem-de ahrynda, öz häkimleriniň biriniň şahsynda, Isa Mesihe ölüm hökümni çykarmak bilen, begleriň Begine garşy baş galdyrdy. ‘Ýöne ol elsiz-dalsyz döwler,’ diýen aňlatma bu güýjüň heläkçiligini 2-nji bapdaky heýkeliň urulyp syndyrylmagy bilen birleşdirýär.” Uriah Smith, Daniel and the Revelation, 202–204.

Smit bu parçanyň içinde iki gezek butparaz we papalyk Rimiň pygamberlik häsiýetleriniň biri-biriniň ornuna ulanylyp bilinýändigini görkezýär, çünki olar diňe Rimiň öz iki döwründe ýüze çykmagydyr; edil Danieliň ikinji babyndaky demir bilen palçygyň garyndysy ýaly, ony Sister White ybadathana häkimiýetiniň we döwlet häkimiýetiniň nyşanlary diýip kesgitleýär. Daniel Smitiň ýüzlenýän aýatlarynda Rimiň “üstünlik gazanjakdygyny we amal etjekdigini” hem-de Rimiň “hilegärligi onuň elinde üstünlikli etjekdigini” aýdanda, Smit otuz altynjy aýatda “gaharyň soňuna ýetýänçä üstünlik gazanjak” “patyşanyň” butparaz hem-de papalyk Rimiň ikisine-de degişli bir pygamberlik häsiýetini görkezýändigini öňe sürýär. Soňra bolsa ol otuz altynjy aýatdaky Rimiň häsiýetleriniň hiç biriniň papalyk häkimiýete degişli däldigini öňe sürýär.

Smithe salgylanyp, Rimiň görnüşi berkarar edýän garakçylardygyny kesgitlemegi goldadyk, hem-de on dördünji aýatda görkezilen dört pygamberlik häsiýetiniň biri Rimiň özüni beýgeltmegidir.

Şol döwürlerde günortanyň patyşasyna garşy köpler turup çykar; seniň halkyňyň talaňçy zorlulary-da görnüşi berkarar etmek üçin özlerini beýgeldiler, ýöne olar ýykylyar. Daniýel 11:14.

Smith, otuz altıncı aýatdaky patyşanyň häsiýetnamalarynyň papalyk häkimiýetine laýyk gelmeýändigini öňe sürýär, emma ol mundan ozal on dördünji aýatdaky özüni beýgeldýän güýç hökmünde Rimi gorapdy. Şeýle-de bolsa, otuz altynjy aýatdaky patyşa “özüni beýgeldi.” Şol bir patyşa otuz altynjy aýatda “hudaýlaryň Hudaýyna garşy täsin sözler aýdýar” diýip beýan edilýär. Daniel kitabynda papalyk häkimiýeti “Beýik Taňra garşy uly sözler aýdar,” Ylham kitabynda bolsa papalyk häkimiýeti Beýik Taňra garşy küpür sözlerini aýdýar.

Oňa uly zatlary we küfür sözleri aýdýan agyz berildi; oňa kyrk iki aý dowam etmek ygtyýary hem berildi. Şeýlelikde, ol agzyny Hudaýa garşy küfür etmek, Onuň adyna, Onuň mukaddes mesgenine we gökde ýaşaýanlara küfür etmek üçin açdy. Ylham 13:5, 6.

Papal häkimiýet barada bolan her bir pygamberlik häsiýetnamasy otuz altynjy aýatda görkezilýär.

Patyşa öz islegine görä hereket eder; ol özüni beýgeldip, her bir hudaýdan ýokary tutar, hudaýlaryň Hudaýyna garşy geň-taň sözler aýdar we gaharyň tamam bolýança rowaçlyk tapar; çünki bellenen zat amala aşar. Daniýel 11:36.

Ynsan teswirçileri köp gezek ygtybarsyz bolýar, emma köp Adventist teswirçileri resul Pawlusyň günä adamy barada söz açanda 2 Selaniklilerden parafras eden aýatynyň otuz altynjy aýat bolandygyny görnegini hakykata şaýatlyk edýärler.

Hiç kimse sizi hiçbir surette aldatmasin; çünki öňe imandan dönüş gelmedikçe ve günah adamı, mahvoluş oğlu ortaya çıkmadıkça o gün gelmeyecektir. O, Tanrı diye anılan ya da tapınılan her şeye karşı duran ve kendisini onların hepsinin üzerine yükselten kişidir; öyle ki, Tanrı gibi Tanrı'nın mabedinde oturur ve kendisinin Tanrı olduğunu gösterir. 2 Selanikliler 2:2, 3.

Otuz altynjy aýat onuň “özüni beýgeldip, özüni ähli hudaýdan ýokarda ulaldar” diýýändigini aýdýar, Pawlus bolsa: “günäniň adamy, heläkçiligiň ogly aýan bolar; ol garşy durýar we Hudaý diýlip atlandyrylýan zatlaryň hemmesinden ýa-da ybadat edilýän zatlaryň hemmesinden özüni ýokarda beýgeldýär” diýýär. Áýdyňdyr: Smitiň otuz altynjy aýatyň patyşasynyň, otuz altynjy aýata çenli gelen aýatlarda gürrüň edilýän patyşadan başgaçadygyny öňe sürmäge pygamberlik ygtyýary ýokdy. Grammatik taýdan onuň bu nädogry ulanyşy etmegine hiç hili esas ýokdy, hem-de muny otuz altynjy aýatda papalyk häkimiýetiniň hiç bir häsiýeti ýok diýen sebäp bilen edendigini öňe sürmegi, şahsy düşündirişi berkarar etmäge synanyşyp, Mukaddes Ýazgyny ýoýmakdy.

Bizde pygamberlik hakynda has-da berk söz hem bar; siz garaňky ýerde şöhle saçýan çyra üns berşiňiz ýaly, gün dogýança we daň ýyldyzy ýürekleriňizde dogýança, oňa üns berseňiz, gowy edersiniňiz. Ilki bilen muny bilň: Mukaddes Ýazgydaky hiç bir pygamberlik şahsy düşündirişiniň zady däl. Çünki pygamberlik gadym döwürde adamyň islegi bilen gelmedi; eýsem, Hudaýyň mukaddes adamlary Mukaddes Ruh tarapyndan herekete getirilip, sözlediler. 2 Petrus 1:19–21.

Laodikiýaly Adventizmiň ýyllary dowamynda Smitiň ulanylyşynyň dogrudygyny ýa-da nädogrudygyny öz pikirlerinde gozgap gelen köp sanly Adventist ylahyýatçylary, ruhanylary we ýazyjylary boldy. Uzak wagt ozal aradan çykan awstraliýaly bir ruhany, Lui Were, hyzmatynyň esasy bölegini Smitiň ýalan pygamberlik nusgasyna garşy durmaga bagyşlady. Onuň garşylygynyň sebäbi diňe Smitiň kyrk başinji aýatda ahyryna ýetýän patyşany ahyrsoňy Türkiýe diýip kesgitlemeginde däl; eýsem Smitiň esas goýýan ulgamy Armageddona nädogry ulanylyşy hem döretýärdi. 1980-nji ýyllarda ýa-da şol töwereklerde bir Adventist ýazyjy Adventists and Armageddon, Have we Misunderstood Prophecy? diýen at bilen bir kitap ýazdy. Ýazyjynyň ady Donald Mansell, we bu kitap henizem elýeterlidir.

Mansell Birinji Jahan urşuna we Ikinji Jahan urşuna çenli alyp baran taryhy yzarlap, şol iki urşuň hem golaýlaýandygy görünende, Adventist wagyzçylarynyň Armageddonuň we dünýäniň ahyrynyň alamaty hökmünde Smithiň Türkiýäniň göni manyda Iýerusalime ýörişi baradaky ýalan ulanylyşyny peýdalanyp başlandyklaryny görkezýär. Ol ybadathana agzalyk sanawlary arkaly, urşlaryň hersi golaýlanda, wagyzçylaryň Smithiň Armageddon baradaky kemçilikli garaýşyndan gelip çykýan pygamberlik ähmiýetine esaslanyp, köp janlaryň Adventist ybadathanasynyň agzalygyna getirilendigini subut edýär.

Haýsy uruş bolsa-da tamamlananda we Smith tarapyndan döredilen pygamberlik nusgasyna esaslanyp edilen kemçilikli çaklamalar amala aşmadyk mahaly, ybadathana şol nusgadan gazanan agzalaryndan has köp agzasyny ýitirdi.

Smitiň Milleritleriň düýpli habaryny ret etmegi we Danyýeliň otuz altynjy aýatyndan kyrk başinji aýatyna çenli bolan bölegine degişli öz hususy düşündirişini öňe sürmäge taýýarlygy netijesinde, Smitiň mantygy häzirki wakalara esaslanýan pygamberlik nusgasyny döretdi.

Daniel on birinji babyň in soňky aýatynda ahyryna ýetýän patyşa baradaky Smit bilen Jeýms Waýtyň arasyndaky jedelde, Jeýms Waýt Smitiň gowşak pygamberlik esasy gysga we anyk beýan edýän bir mantygy öňe sürdi. Waýt “pygamberlik taryhy döredýär, emma taryh pygamberligi döretmeýär” diýip öwretti.

Iki urşuň ikisinden hem öň zähmet çeken Adventizmiň wagyzçylary, ösüp barýan taryhy Smitiň Armageddon baradaky nädogry pygamberlik nusgasyny beýan etmek üçin ulandylar, we uruşlara çenli barýan döwürde şeýle bereketlenen ýaly görünen olaryň işi, şol pygamberlik nusgasynyň şahsy teswire esaslanandygy äşgär edilende, jemleýji taýdan ýitgä getirdi.

Ýalan pygamberlerden ägä boluň; olar size goýnuň hamynda gelyärler, emma içinden ýyrtyjy möjeklerdir. Siz olary miweleri boýunça tanarsyňyz. Adamlar tikenden üzüm, ýa-da tikenekden injir ýygnaýarlarmy? Şeýle hem her bir gowy agaç gowy miwe berýär; emma zaýa agaç ýaman miwe berýär. Gowy agaç ýaman miwe berip bilmez, zaýa agaç hem gowy miwe berip bilmez. Gowy miwe bermeýän her bir agaç çapylýar we oda taşlanýar. Şeýlelikde, siz olary miweleri boýunça tanarsyňyz. Matta 7:15–20.

Smitiň otuz altynjy aýatdaky patyşa barada hususy pygamberlik nusgasyny öňe sürmäge bolan taýýarlygy, altynjy belanyň we Armageddonuň hem nädogry ulanylmagynyň netijesini berdi.

Altynjy perişde öz käsesini beýik Ýewfrat derýasynyň üstüne dökdü; onuň suwy gurady, gündogaryň patyşalarynyň ýoluny taýýarlamak üçin. Men aňdarhanyň agzyndan, haýwanyň agzyndan we ýalan pygamberiň agzyndan gurbaga meňzeş üç haram ruhuň çykýandygyny gördüm. Çünki olar mugjyzalar görkezýän jynlaryň ruhlarydyr; olar ähli ýeriň we bütin dünýäniň patyşalarynyň ýanyna gidip, olary Gudratygüýçli Hudaýyň şol beýik günündäki söweşe ýygnamak üçin çykýarlar. Ine, Men ogry ýaly gelýärim. Oýanak bolup, eşiklerini goraýan adam bagtlydyr; ýogsam ýalaňaç gezip, onuň utanjyny görerler. Olary ýewreý dilinde Armageddon diýlip atlandyrylýan ýere ýygnady. Ylham 16:12–16.

Öň hem belläp geçişimiz ýaly, altynjy bela ynsanlaryň synag möhletiniň ýapylmagyndan soň gelýär; şonuň üçin “eşiklerini gora” diýen duýduryş, diňe Mihailiň turup, ynsanlaryň synag möhleti ýapylyp, birinji bela başlamazyndan öň ýüze çykýan synag meselesine degişli bolmalydyr. Altynjy bela ýakyn wagtda giriziljek ýekşenbe kanuny bilen bir ýere jemlenýän üç esse birleşme bolan aňdarhanyň, haýwanyň we galp pygamberiň işlerini görkezýär. Şol üç esse birleşme Häzirki Zamanyň Rimi bolup durýar; Häzirki Zamanyň Riminiň şol üç esse birleşmesini tanadýan we berkarar edýän nyşan bolsa, “öz halkyňdan bolan talaňçylar” bolup, olar “görünişi berkarar etmek üçin özlərini beýgeldýärler” we “ýykylýarlar.”

Altynjy belanyň duýduryşy dogry düşünilende, bir jana öz lybaslaryny saklamaga mümkinçilik berýär; emma ol ret edilse, bir jany ýalaňaç galdyrýar, bu bolsa Laodikiýanyň baş aýratynlygynyň biridir. Şol duýduryşy tassyklaýan nyşan, özüni beýgeldýän we ahyrsoňunda ýykylyp gaçýan halkyňdaky talaňçylardyr. Süleýman aýtdy: eger Hudaýyň halkynda şol görnüş bolmasa, olar heläk bolarlar.

Görüş ýok ýerinde halk heläk bolýar; emma kanuny berjaý edýän bagtlydyr. Süleýmanyň pähimleri 29:18.

Ýewreý dilindäki “perish” sözi “ýalaňaç etmek” diýmegi aňladýar, we Ýahýa şeýle ýazdy: “Sergin durýan we eşiklerini saklaýan adama bagtlydyr; ýogsam ol ýalaňaç gezip, onuň bihaýalygyny görerler.” Smit Demirgazygyň Patyşasy barada ýalňyşdy, we şol galp pygamberlik binýady oňa şeýle bir pygamberlik ulanylyşyny ösdürmäge ýol berdi welin, eger ol kabul edilse, ýalaňaçlygy ýüze çykarýar; bu bolsa Rebbiň agzyndan tüýkürilip çykarylan Laodikiýalylaryň nyşanydyr.

Smit Demirgazygyň Patyşasynyň kimdigine degişli öz täze ýalan kesgitlemesini pygamber aýalynyň adamsy Jeýms Waýta garşy öňe sürmekde hiç hili kynçylyk görmedi. Adventist taryhçylary, hem-de Uýam Waýt, olaryň meşhur gapma-garşylygyny beýan edýärler. Ellen Waýt Daniýel on birinji bapdaky demirgazygyň patyşasy arkaly kimiň göz önünde tutulýandygy baradaky pikir tapawudyny köpçülige çykarmaga ýol berendikleri üçin hem öz adamsy, hem-de Smiti käýedi. 1844-nji ýyldaky Uly Lapykeçlikden soňky ilkinji Adventist neşirinde Jeýms Waýt şeýle ýazdy:

“Isanyň turup, gapyny ýapyp, öz patyşalygyny almak üçin 1844-nji ýylyň 7-nji aýynda Gadymy Günleriň ýanyna gelendigine men doly ynanýaryn. Seret: Luka 13:25; Matta 25:10; Daniýel 7:13,14. Emma Daniýel 12:1-de aýdylýan Mihailiň turup durmagy başga bir waka, başga bir maksat üçin ýaly görünýär. Onuň 1844-nji ýylda turmagy gapyny ýapmak,

Patyşalygyny kabul etmek we höküm sürmek ygtyýaryny almak üçin Atasynyň ýanyna gelmek maksady bilen bolupdy; emma Mihailiň turup durmagy bolsa, eýýäm özünde bar bolan patyşa häkimiýetini erbetleriň ýok edilmeginde we Öz halkynyň halas edilmeginde aýan etmek üçindir. Mihail 11-nji bapdaky iň soňky güýjüň öz soňuna gelip, oňa kömek edýän hiç kimiň bolmaýan wagtynda turup durar. Bu güýç Hudaýyň hakyky ybadathanasyny basgylap ýören iň soňky güýçdür; we hakyky ybadathana henizem basgylanyp, бүтін hristian dünýäsi tarapyndan kowulyp çykarylýandygy üçin, şundan ugur alsak, iň soňky sütemkär güýç entek ‘öz soňuna gelmändir;’ we Mihail entek turup durmandyr. Mukaddesleri basgalaýan bu iň soňky güýç Ylham 13:11-18-de görkezilýär. Onuň sany 666-dyr.” James White, A Word to the Little Flock, 8.

Smit özüniň «Danyýel kitabyňyň on birinji babyndaky ahyrky güýç» meselesi boýunça diýilýän «täze nury» hödurlän wagtynda, Jeýms Waýt Smitiň bu düşündirişine täze nur hökmünde däl-de, eýsem esaslara edilen hüjüm hökmünde garady. Danyýel kitabyňyň on birinji babynda demirgazygyň patyşasy hökmünde Rimiň meselesi babatda Uriýa Smit bilen Jeýms Waýtyň arasynda ýüze çykan jedelde, pygamberlik okuwçylary hökmünde, Adventistleriň taryhyndaky Rim nyşany bilen baglanyşykly beýleki jedeller bilen birlikde bir ýere getirmeli anyk häsiýetler bardyr.

Şol häsiýetleriň biri hususy düşündirişiň girizilmegidir. Ýene bir häsiýeti bolsa, hususy düşündirişiň ulanylmagy ýönekeý grammatikanyň ýoýulmagyny talap edýär; çünki Smith diňe otuz altynjy aýatdaky pygamberlik häsiýetleriniň ählisiniň Rime degişli bolandygyny äsgermezlik etmän, eýsem grammatik gurluşyň hem otuz altynjy aýatdaky patyşanyň öňki bölekde görkezilen patyşanyň hut şol özüniň bolmalydygyny talap edýändigini-de äsgermezlik etdi.

Ýene biri, hususy düşündirişiň düýpli hakykatlaryň ret edilmegi bolmagydyr. Ýene biri, onuň Pygamberlik Ruhunyň ygtyýarlylygynyň ret edilmegini aňladýandygydyr. Ýene bir aýratynlygy, Rim barada ilkinji nädogry pikiriniň adamzat synag möhletiniň soňuna golaýlaşýarka, adamyň öz geýimlerini saklamagyna ýol bermeýän pygamberlik nusgasyna alyp barjakdygydyr. Ýene biri, onuň öz hususy düşündirişini aç-açan wagyz etmäge taýýarlyk görkezmegidi. Ýene biri, hususy düşündirişiň hemişe täze nur hökmünde tanadylýandygydyr. Bu häsiýetleriň hemmesi häzirki “halkyňyň talaňçylary” baradaky ara alnyp maslahatlaşmada görkezilýär.

Rimiň halkyňyň “garakçylary” diýlip tanadylanlaryny görkezýän ilkinji dawasy arkaly öňden nusgalanan soňky dawasy Uriýa Smit bilen Jeýms Waýtyň dawaly pygamberlik çyzygy bilen bir ýere getirilen wagtynda, biz bir toparyň esas goýujy hakykaty ret edýän hususy düşündirişiň üstünde öz pygamberlik nusgasyny gurjakdygyny göreris.

Esasy hakykatlaryň ret edilmegi, şol esasy hakykatlary şeýle pugta goraýan Pygamberlik Ruhunyň ygtyýarlygynyň hem ret edilýändigini öz-özünden aňladýar. Şeýle topar, bu taglymyň бүтін dünýäde Hudaýyň halkyna ýetirip biljek täsiri barada nähili aladalar orta atylan hem bolsa, öz garaýyşlaryny köpçüligiň önünde beýan etmäge hem taýýar bolar.

1844-nji ýyldan dessine soň, Adventizmiň ilkinji neslinde Rim barada ýene bir jedel orta atyldy. Şol jedel Adventizmiň üçünji neslinde ýalan garaýyş kabul edilýänçä dowamly gozgalyp durdy.

Biz häzir setir üstüne setir nusgasynda garap çykýan alty ugryň dördünjisi hökmünde “gündelik” baradaky jedeli gözden geçiriris.

Emma Rim bilen çekişmeleriň dördünji ugruna geçmezimizden öň, öňki makalada, biz Danyýel kitabyň on birinji babynyň onunjy aýatyna ýüzlenýärkäk, şeýle diýendigimizi ýatda saklamak zerurdyr: “Onunjy aýat hem Levitler ýigrimi altydaky «ýedi wagty» gizlin taryh bilen gös-göni baglanyşdyrýar, ýöne şol hakykat ugry biziň bu ýerde beýan edýän zadymyzyň daşyndadyr.”

Uriah Smith 1863-nji ýylda ýedi wagty ret etmekde ýolbaşçy boldy. Ol şol mesele boýunça bilimleriň artmagyny eýýäm ret edipdi; bu bilimler Hiram Edson tarapyndan ýazylyp, 1856-njy ýylda Review-da çap edilen şol mesele baradaky makalalarda beýan edilipdi. Smitiň ýedi wagty öňe süren bir hereket bilen baglanyşykly bolup, soňra bolsa hut şol mesele boýunça bilimleriň artmagyny ret etmeginiň netijeleri hem Smitiň demirgazygyň patyşasy baradaky meselede täze nur diýip öňe süren zadynyň giriziliş aýratynlyklary baradaky mowzugyň çäginde daşarydyr; emma Rim baradaky Adventist jedelleriniň ugry boýunça umumy synmyzy jemlänimizden soň, biz hem Danyýel 11-nji bapdaky onunjy aýatyň ähmiýetine, hem-de 1856-njy ýylda ýedi wagt baradaky bilimleriň artmagy bilen gelen Laodikýa habaryny Smitiň ret etmeginiň nämäni aňladýandygyna gaýdyp dolanarys.

“Birinji, ikinji we üçünji perişdeleriň habarlaryna degişli iman düşünjämiz dogrydy. Biziň geçip gelen beýik ýol belgilerimiz sarsmazdyr. Jähennemiň goşunlary olary öz binýadyndan goparmaga synanyşyp, muny başardyklary baradaky pikir bilen ýeňiş gazanýan ýaly bolsalar-da, şonda-da olar üstünlik gazanmaýarlar. Hakykatyň bu sütünleri ebedi depeler ýaly berk durýarlar, adamlaryň ähli tagallalary Şeýtanyň we onuň goşunyň tagallalary bilen birleşdirilen ýagdaýynda-da ýerinden gymyldadyлмаýarlar. Biz köp zady öwrenip bileris, we bu zatlaryň şeýle bolup-bolmaýandygyny görmek üçin Mukaddes Ýazgylary hemişe içgin barlamalydyrys.” Evangelism, 223.

Hakykatyň beýik ýol görkeziji alamatlary, pygamberlik taryhynda bize ugrumyzy görkezýän bu alamatlar, üns bilen goralmany, ýogsam olar ýykylyp, olaryň ýerine hakyky ýagtylykdan beter bulaşyklyk getirjek nazaryýetler ornaşdyrylar. Selected Messages, book 2, 101, 102.

“Şu döwürde mukaddes ýer baradaky meselemizde imanymyzy sarsdyrmak üçin köp tagallalar ediler; emma biz yralmaly däldiris. Imanymyzyň binýatlaryndan bir inä-de ýerinden gozgalmaly däldir. Hakykat henizem hakykatdyr. Şübhenmäge başlanlar ýalňys nazaryýetlere ugrar we ahyrynda, hakykatyň nämedigi barada öňden bäri elimizde bolan subutnamalara görä, özlerini imansyz ýagdaýda taparlar. Köne ýol belgileri goralyp saklanmalydyr, şeýdip ugrumyzdan azaşmays.” Manuscript Releases, 1-nji tom, 55